

Johan Jørgensen: Skifter og testamenter. Dansk historisk fællesforenings håndbøger. DHF, København, 1968. 94 s., ill.

Inden sin altfor tidlige død nåede arkivar, dr. Johan Jørgensen at levere denne fremstilling af de problemer, der knytter sig til arbejdet med danske skifter og testamenter. Bogen er meget karakteristisk for Johan Jørgensens bedste egenskaber, hans næsten grænseløse lærdom, hans forskningsmæssige redelighed og hans elegante pen. Det overmåde vigtige materiale præsenteres og diskuteres indgående under en række forskellige synspunkter, personalhistoriske, kulturhistoriske og – ikke mindst – økonomisk- og socialhistoriske. Hovedvægten lægges på 16- og 1700-tallet; man kunde anke over, at de middelalderlige testamenter og de tidlige, adelige skifter behandles forholdsvis stedmoderligt, og at der ikke gøres rede for de metodiske muligheder, der ligger i moderne, statistisk bearbejdelse af skiftematerialet, men til gengæld har dr. Jørgensens fortrolighed med kildematerialet og hans meget brede belæsthed givet ham muligheder for at skrive en grundig og inspirerende introduktion til den nyere tids borger- og bondeskifter; bogen opfylder i alle henseender de krav, DHF's håndbogsserie med rimelighed kan stille, og dens relative ensidighed lader sig vel netop forsvare under dette synspunkt.

E. Ladewig Petersen

Niels-Knud Liebgott: Kalendere. Folkelig tidsregning i Norden. Nationalmuseet, København, 1973. 56 s.

Den väl initierade broschyren med undertiteln »Folkelig tidsregning« ger med goda illustrationer en klar översikt över några huvudtyper av kalendariska hjälpmedel i Norden under den julianska kalenderns tid. Några former visas dock vara »lärda« och inte folkliga kulturföreteelser, och mot slutet fogas runstavsrenässansen under Olof Rudbeck i Sverige till bilden. Den samlade redovisningen av karvestokk, messestav, primstav, runstav, kalenderring och bildkalender är utmärkt, med sporadiska hänvisningar till förformer som ev. varit hjälpmedel för hednisk månkalender. Gyllenbokstäver och lunationer förklaras lättfattligt men exakt. Boken blir en nyttig komplettering av spridda artiklar i Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid. Detta lexikon upptar inte begreppen primstav och messestav, men i stället t. ex. kalenderstav. Vidare finner man där många upplysningar under Computus ecclesiasticus, Kalendarium, Lunation, som Liebgott i sin skrift fördelat i närmare anslutning till de beskrivna föremålen och därmed lättare åtkomligt. Skriften är en illustration till vilken genomgripande förändring införandet av den gregorianska kalendern betydde i en värld, där otaliga av årets och årstidernas dagliga sysslor var knutna till kalenderdagar, som genom reformen försköts 10 eller 11 dagar.

Till helgonnamnen är att anmärka, att upplösningen av första raderna av cisiojanus s. 35 (jfr. art. med samma namn i KLN M) fått vissa inkonsekvenser. Transskriberar man »1. circumcisio, 6. epiphania«, så måste man också fortsätta »10. paulus heremita« snarare än som förf. gjort det: »8-10. erimta paulus«; läsaren vet då inte att festen faller den 10 och att de två föregående stavelserna betecknar upptakten. För den 19 kunde man skriva Marius och/eller Martha,

och den 23 är inte »emerentius« men Emerentiana, den 25 Paulus apostolus, inte »apostola«. I kalendernamnen s. 44 undrar jag om inte Marie presentatio den 21 november hellre borde kallas »Marie offring« eller »frambärande i templet«.

Tore Nyberg

Identifying People in the Past, ed. by *E. A. Wrigley*, Edw. Arnold Ltd., London, 1973, 159 s.

Enhver historiker, der har beskæftiget sig med at undersøge levnedsløbet for personer, der ikke findes omtalt i biografiske leksika eller lignende, har stået over for det problem, at han må sammenstykke den pågældendes livsløb fra en række forskellige kilder. Ikke mindst inden for socialhistorien er dette forhold typisk, når man arbejder med persongrupper fra det 16.-19. århundredes historie.

På et nutidigt materiale vil denne sammenstyknings normalt være ret problemfri, fordi man sjældent vil være i tvivl om, hvorvidt den person, man finder et kildevidnesbyrd om, også er den, man søger. Kommer man imidlertid blot 70-80 tilbage i tiden, savnes hyppigt sikre vidnesbyrd for at kunne opstille et »generalieblad« for den pågældende person, idet det i mange tilfælde kan være tvivlsomt, om der er tale om den samme person, når man har en dåbsregistrering, en vielsesregistrering, et fæstebrev, et skifte o. l., som alle lyder på samme eller omtrent samme navn.

Når man alligevel gør sig store anstrengelser for at finde ud af, om det er den samme person, hænger det sammen med, at man, såfremt en sammenkædning kan foretages, normalt vil kunne få en række nye oplysninger frem ved at kombinere de enkelte kilders indhold, f. eks. kan man finde vielsesalderen, der før et stykke ind i 1800-tallet ikke er opgivet i kirkebøgerne, såfremt man kan finde personens dåb, eller man kan måske se, hvor længe en person har haft et fæste, og hvilke økonomiske forhold, det har ført med sig, hvis man kan kombinere fæstebrev med begravelses- og skifteoplysninger.

Det er derfor et centralt problem for mange forskellige grene af historien, der behandles i den foreliggende bog, hvor man – ud over enkelte overvejelser af mere erkendelsesteoretisk natur – viser forskellige metoder til at foretage sådanne identifikationer, metoder, hvis forskelle dels er dikteret af forskelle i kildematerialet, dels af forskelle i de formål, hvortil man ønsker at anvende den samling af oplysninger om de enkelte personer, som man kan kombinere sig frem til fra de anvendte kilder.

De forfattere, der har bidraget til artikelsamlingen, nævner især tre hovedidentifikationsproblemer, hvor man søger at finde frem til generelle metoder til sammenkædning, idet man ønsker at nå frem til procedurer, der gør det muligt at anvende maskinelle bearbejdningsmetoder for derved at kunne anvende dem på meget store datamængder, hvorved man naturligvis normalt også vil kunne få mere pålidelige resultater.